

Az adatországút tíz állomása

A Bangemann-jelentés 10 irányt jelölt ki az információs társadalomra való felkészüléshez:

1. Távmunka

Húszt német városban kísérleti távmunkahelyek létesülnek 20 000 ember számára. A 2000. évig legalább 10 millió ember fog Németországban távmunkásként dolgozni.

2. Távoktatás

Az életfogytig való tanulás, továbbképzés a gazdasági siker alapja. Ezt kell szolgálnia a távoktatásnak. Máris öt tartományban folyik távoktatás vállalati, államigazgatási, egyesületi, kamarai és iskolai keretek között.

3. Egyetemi és kutatóintézeti információs hálózat

1997-ig valamennyi EU-n belüli egyetem, főiskola, kutatóintézet, tudományos laboratórium legalább 30%-át nagy sebességű adatátviteli hálózattal kell összekötni, adatbázisaik és könyvtáraik között online kapcsolatot teremtve.

4. Kis- és középvállalati telematika

1997-ig a legalább 50 főt foglalkoztató német vállalatok 40%-át be kell kapcsolni a hatóságokat, egyesületeket, kamarákat, vásárlókat és szállítókat összekötő adatátviteli hálózatba.

5. Forgalmirányítás

2000-ig legalább 30 nagyvárost összekötő autópályán kell kiépíteni a forgalmi információkat közlő és forgalmirányítást végző hálózatot.

6. Repülésirányítás

2000-ig ki kell épülnie a minden európai repülőteret elérő, fokozott biztonságot nyújtó repülésirányító rendszernek.

7. Egészségügyi hálózat

Európai méretekben kell kiépíteni az egészségügyi adatátviteli hálózatot, amely lehetővé teszi a távdiagnosztizálást, a specialisták bevonását a diagnosztizálásba, a kórházi adatok online elérését. Az információs hálózatba be kell kapcsolni az orvosokat, kórházakat, mentőket, rehabilitációs központokat, betegbiztosítókat.

8. Elektronikus tenderek

Az EU tagállamaiban közös szabványok alapján kell kiírni a pályázatokat, elektronikus úton kell őket minden érdekelt tudomására hozni, egyszerűsítve és meggyorsítva a tendereztetést.

9. Transzeurópai hatósági hálózat

Az EU-n belül a hatóságok írásbeli forgalmának csökkentése és a munka hatékonyságának növelése érdekében transzeurópai hatósági hálózatot kell létrehozni az adó-, vám-, statisztikai stb. adatok cseréjéhez.

10. Városi információs hálózatok

Előbb öt német nagyvárosban, majd országosan létre kell hozni azt az adatforgalmi hálózatot, amely a távbeszélő-hálózat felhasználásával lehetővé teszi az elektronikus kereskedelmet, pénzforgalmat, tetszés szerinti filmek lekérését (VOD) stb.

/Europa ohne Grenzen, 1996. 9. sz. Bellage II./

(Reich György)

Az információ mint az innováció nyersanyaga

A Német Szövetségi Köztársaság kormánya már negyedszer fogalmazta meg a tudományos és műszaki szakmai információra vonatkozó programját; ez alkalommal az 1996–2000-re terjedő időszakra.

A program tudatosan kerüli az információ tartalmi meghatározását, s minden nyomtatott és elektronikus forrást információnak tekint. A tudományos és műszaki információt nyersanyagként fogja fel, amely táplálja a kutatást és a fejlesztést. A kutatók a tudományos és műszaki információból nyert ismereteket szellemileg újra feldolgozzák, a tudás pedig az egyéni emberi tudat szellemi összetevője.

A kutatás és fejlesztés célja új ismeretek előállítása: a természettudományokban a természeti törvények felfedezése, a műszaki területen új vagy

fejlettebb termékek és eljárások feltalálása. Másfelől azonban könnyű belátni, hogy az információ-özon nem azonos az ismeretek gyarapodásával.

A kormányprogram az információügyben egy olyan struktúraváltást tűz ki távlati célként, amelyet sem rövid, sem középtávon nem lehet megvalósítani. Ugyanis az információs infrastruktúrát szükségszerűen tovább kell fejleszteni egy államilag erősen befolyásolt tevékenységből egy tudományosan és gazdaságilag öngazgató területté. Ennek érdekében az új koncepció három lényeges célt tűz ki.

1. Hatékony hozzáférést biztosítani a világon rendelkezésre álló elektronikus és multimédiás, teljes szövegű, bibliográfiai, adat- és szoftverinformációkhoz, egyenesen a munkahelyi számítógépről. A „rég online világ” (a bibliográfiai

adatbázisok bősége, s a már jelentkező adattárak és teljes szövegű adatbankok) mellett megjelenik az „új online világ” is, a maga elektronikus és multimédiás, teljes szövegű információival az Interneten és a kiadói szervereken. Az a lehetőség, hogy egy elektronikus publikáció csak egyszer és csak egy helyen álljon rendelkezésre az egész világ számára, gyökeresen megváltoztatja a kiadók, könyvtárak, információs központok, szerzők és használók közötti hagyományos munkamegosztást.

2. Az elektronikusan rendelkezésre álló tudományos és műszaki információt intenzívebben hasznosítani az iparban, különösen a kis- és közepes vállalatoknál, ezzel is elősegítve a kutatási eredmények gyorsabb és hatékonyabb alkalmazását. Ugyanis egyre inkább ettől függ az új munkahelyek teremtése, illetve a meglévők megőrzése. Különbséget kell tenni a felsőoktatás és kutatás, illetve a kis- és közepes vállalatok információhasználatára között: az előbbinél a tudomány immanens folyamatáról van szó, az utóbbinál szükség van az információk közvetítőjére is.
3. Hosszabb távon el kell érni, hogy az árak fedezzék az információs termékek és szolgáltatások ráfordításait. A kormányzat elhatározott szándéka, hogy nem vállalja a finanszírozást azokon a területeken, ahol a magángazdaság képes a szolgáltatás átvételére. Ez a folyamat már megindult.

Mindhárom cél egyébként arra irányul, hogy a most még erős állami szerepvállalást minél teljesebb mértékben a tudományos és gazdasági öngazgatás váltsa fel.

A program legfontosabb intézkedései a következők:

- A természettudományok és a technika globális és multimédiás információs rendszereket igényel. A régi és új online világ között megfelelő kapcsolatot kell kiépíteni az információs források elektronikus feltárással, az információközvetítő rendszerek kifejlesztésével, a segédeszközök kiértékelésével és továbbfejlesztésével,

próbarendszerek indításával, az elektronikus dokumentumok közvetlen elérhetőségének megvalósításával.

- A német gazdaság innovációs készségét a tudományos-műszaki információval is ösztönözni kell. Az INSTI-nek nevezett projekt résztvevői (Német Gazdasági Intézet, szabadalmi ügyvédek, regionális szabadalmi információs központok, információközvetítők, találmányi ügynökségek, vállalkozói tanácsadók, technológiaügynökségek) együtt segítik a vállalatokat az információk beszerzésében, az ipari jogvédelemben, a szabadalmi bejelentésekben, a szabadalmak értékesítésében, a licencelésben, az együttműködésben, a kreativitás növelésében, a továbbképzésben. Az INSTI résztvevőinek az egész országra kiterjedő hálózata főként a kis- és közepes vállalatoknál áll rendelkezésre, társadalmi szinten pedig előmozdítja a feltalálókhoz és az innovációhoz barátságos klíma kialakulását. A 33 INSTI-résztvevő között 12 magánvállalkozás, 15 vegyes és csak 6 állami szervezet található.
- A szakmai információs szervezetek önfinanszírozási hányadát növelni kell. A jövőben lehetőleg minden információs terméket és szolgáltatást a magángazdaság nyújtson. Az állami információs szervezetek önfinanszírozási hányada 1990 és 1996 között lényegesen javult, 40%-ról 61%-ra nőtt. Ezt az arányt tovább kell növelni, hogy a magángazdaság érdekeltté váljék az információs szolgáltatások átvételében. (A trendet jelzi, hogy a berlini Fachinformationszentrum Chemie és a Fachinformationszentrum Karlsruhe már 1992 óta évente 5%-kal kevesebb állami támogatásban részesül.)

ICZERMAK, J. M.: Information als Rohstoff für Innovation. Programm der Bundesregierung 1996 bis 2000. = Nachrichten für Dokumentation, 48. sz. 1997. p. 31–36./

(Papp István)

Az állománygyarapítás anyagi helyzete a német tudományos könyvtárakban

Megismételt vizsgálatot folytatott 1996-ban a német tudományos könyvtárak állománygyarapításának anyagi lehetőségeiről egy felkért szakbizottság. A felmérés 81 könyvtárra terjedt ki, néhány kivételtől eltekintve egyetemi könyvtárakra, és elsősorban az 1994–95-ös változások tendenciáit

tárta fel. (1996-ból csak a tervezett költségvetési adatok szerepelnek.) A jelentés a régi német tartományok helyzetét elemzi részletesebben, utolsó fejezete külön mutatja be az új tartományok eltérő sajátságait.